

Dansk landbrug og det danske samfund står på mange måder ved en skillevej. Regeringen ønsker at overlevere et grønnere og mere bæredygtigt Danmark med bedre dyrevelfærd til kommende generationer. Danmark har nogle af verdens dygtigste landmænd med viden, jord og traditioner til at være førende – ikke bare i produktion, men også i kvalitet, bæredygtighed og dyrevelfærd.

Regeringen ønsker en ny, langsigtet retning for dansk griseproduktion. Regeringen vil understøtte en udvikling, hvor produktionen i landbruget sker på en mere bæredygtig måde, og hvor dyrevelfærden i grisestaldene forbedres markant. Samtidig skal omlægningen gennemføres på en måde, der sikrer, at Danmark fortsat har et konkurrencedygtigt fødevareerhverv med attraktive erhvervspotentialer og arbejdspladser i fremtiden – i stalden, på slagterierne og i den øvrige værdikæde, og som samtidig kommer lokalsamfund til gavn.

Regeringens vision er, at dansk griseproduktion primært opdrætter de grise, vi selv kan anvende i vores egen fødevareforsyning, eller som kan forædles herhjemme inden eksport. Det skal bidrage til, at eksporten af levende smågrise reduceres, at danske arbejdspladser understøttes, og at produktionen rykkes op i værdikæden.

Danmark skal vise vejen og være et eksempel til efterlevelse for andre lande i forhold til, hvordan man kan gennemføre en omstilling af en stor animalsk produktion, hvor hensynet til dyrene, til erhvervet og til lokalsamfundene tænkes sammen. Det kræver samlet set, at produktionen omlægges og i højere grad baseres på bedre dyrevelfærd, mindre antibiotikaforbrug og større hensyn til naboer og lokalsamfund. Målet for fremtidens griseproduktion er enkelt – vi skal have bedre dyrevelfærd og en økonomi, der er langtidsholdbar med højere værditilvækst. Vejen derhen skal lægges nu.

En sådan omlægning er en stor og kompleks udfordring, der forudsætter kloge løsninger og kompromiser. Hvis omlægningen skal lykkes, kræver det, at alle parter tager ansvar i fællesskab og kommer frem til en fælles forståelse af udfordringer og potentielle løsninger. Regeringen nedsætter derfor en *firepart om fremtidens griseproduktion*, som skal understøtte, at der gennem dialog, samtænkning og fælles forpligtelser skabes grundlag for en samlet langsigtet løsning for dansk griseproduktion.

Firepartens arbejde

Fireparten om fremtidens griseproduktion henter inspiration fra trepartstraditionen på arbejdsmarkedet og fra erfaringerne med den grønne trepart. Fireparten skal fungere som et formaliseret samarbejde mellem landbrugets erhvervsorganisationer, natur-, dyre- og miljøorganisationer, arbejdsmarkedets parter inden for fødevareerhvervet samt regeringen.

Fireparten skal finde bredt funderede og langsigtede løsninger på griseproduktionens dyrevelfærdsmæssige og erhvervsmæssige udfordringer og komme med anbefalinger til, hvordan omlægningen af produktionen bedst gennemføres. Firepartens

løsninger skal være implementerbare, og der skal være klarhed om indfasning, omkostninger og kontrol.

Firepartens arbejde tilrettelægges med udgangspunkt i tre hovedtemaer (1-3) og et tværgående tema om erhvervsøkonomi, finansiering og indfasning (4), *jf. boks 1*. Omlægningen skal ske med henblik på, at der ikke bliver tale om ekspropriation og med afsæt i princippet om, at forureneren betaler.

Boks 1

Temaer for firepartens arbejde

1) Øget forædling – op i værdikæden

- Fireparten skal anviser løsningsspor til, hvordan produktionen i højere grad rykkes op i værdikæden, hvor en større del af griseproduktionen kan forædles i Danmark samtidig med, at eksporten af smågrise reduceres. Omlægningen skal ske under hensyntagen til dansk og europæisk fødevareforsyning, understøttelse af danske arbejdspladser i hele landet, øget værdiskabelse samt miljø- og klimapåvirkning samt forbedret dyrevelfærd.
- Fireparten skal drøfte og give forslag til løsninger, der på tværs af offentlige indkøb, forbrugere, detail og gastronomi sikrer, at dansk griseproduktion afsætter produkter med højere dyrevelfærd og andre højværdiprodukter på det danske marked og eksportmarkederne.

2) Bedre dyrevelfærd

- Rammen for firepartens arbejde fsva. dyrevelfærd udgøres af regeringsgrundlaget, herunder at:
- Regeringen vil sikre, at ekstremavl i griseproduktionen forbydes, at forbuddet mod halekuperinger reelt overholdes, at fiksering omkring faring og diegivning fuldt udfases, at grise tidligst fravænnest mindst fire uger efter fødslen uden mulighed for undtagelser, samt at der indføres krav om forøget plads og rodemateriale. Implementeringen heraf drøftes som led i fireparten. Regeringens ambition er, at forbuddet mod halekuperinger er fuldt indfaset og reelt efterlevet i 2030, samt at forbud mod ekstremavl er fuldt indfaset og reelt efterlevet i 2035. Fireparten skal endvidere drøfte den hurtigst mulige implementering af tiltag, der sikrer reel overholdelse af dyrevelfærdsloven.
- Omfanget af undtagelser, dispensationer mv. i lovgivning, bekendtgørelser og vejledninger skal endvidere reduceres, sådan at lovens bogstav efterlevet i praksis.

3) Økologiske og bæredygtige produktionsformer

- Fireparten skal drøfte mulige indholdspunkter, pejlemærker og anbefalinger vedrørende omlægning til økologisk griseproduktion, herunder barrierer for omlægning og afsætning.
- Fireparten skal anviser løsningsspor til at reducere antibiotikaforbruget i produktionen, herunder drøfte hvorvidt omlægning til økologi og andre og eventuelt nye produktionsformer med højere dyrevelfærds- og miljøstandarder kan sikre økonomisk bæredygtighed.
- Fireparten skal drøfte sammenhæng mellem dyrevelfærd, dyresundhed, pattegrisedødelighed, forebyggelse af dyresygdomme i produktionen og reduceret antibiotikaforbrug.
- Fireparten skal drøfte og give forslag til, hvordan kommunerne skal gives hjemmel til at afvise udvidelser og nyetablering af griseproduktion ud fra en helhedsvurdering, der bl.a. omfatter konsekvenser for natur, miljø og naboer.

4) Erhvervsøkonomi, finansiering og indfasning

- Regeringen vil primært finansiere initiativerne og omlægningen ved at omprioritere landbrugets støtteordninger, både danske og europæiske, med afsæt i princippet om, at forureneren betaler, *jf. regeringsgrundlaget*.
- Fireparten skal herunder angive konkrete løsninger til, hvordan omlægningen finansieres, herunder hvordan landbrugets danske og europæiske støtteordninger kan omprioriteres, så de i højere grad belønner dyrevelfærd og bæredygtig fødevareproduktion.
- Fireparten skal komme med anbefalinger til indfasning, herunder hvordan investerings-sikkerhed for den enkelte producent kan tilvejebringes og hvordan generationsskifte og etablering af nye producenter understøttes.
- Fireparten skal drøfte hvornår og på hvilke betingelser det midlertidige stop for nyetableringer og udvidelser af eksisterende konventionel griseproduktion kan ophæves.

Arbejdet i fireparten tilrettelægges, så der inden for hvert hovedspor kan dannes særskilte arbejdsgrupper med mulighed for inddragelse af relevante aktører eller vidensparter. Firepartens drøftelser skal, hvor relevant, tage udgangspunkt i og forholde sig til foreliggende faglige vurderinger fra myndigheder og universiteter.

Fireparten skal være et forum, hvor målet er at nå til enighed om principper, anbefalinger og løsninger i form af en fælles aftaletekst. Fireparten kan således forholde sig til dilemmaer, udfordringer og løsninger, herunder konkrete virkemidler og deres effekter samt finansiering heraf, i forbindelse med en omlægning af griseproduktionen. For temaet om dyrevelfærd er målet at nå til enighed om et oplæg til konkrete indfasningsforløb og virkemidler inden for de rammer og tidsfrister, der følger af regeringsgrundlaget, idet enkelte igangværende processer – fx forhandlingerne om EU's fælles landbrugspolitik for den kommende budgetperiode – dog først færdiggøres, efter fireparten som udgangspunkt skal afslutte sit arbejde.

Fireparten skal endvidere inddrage internationale erfaringer og rammevilkår. Det gælder dels erfaringerne fra lande, der tidligere har gennemført omlægninger af griseproduktionen – herunder Sverige, Norge, Nederlandene og Tyskland – dels betydningen af EU-retten, den fælles landbrugspolitik og reglerne for det indre marked og samhandel. Fireparten skal desuden forholde sig til konsekvenserne for danske eksportmarkeder og til, hvordan danske løsninger kan understøtte en tilsvarende udvikling i EU-regulering og internationale standarder.

Regeringen involverer parallelt relevante forligspartier og aftalekredse i relation til drøftelser af konkrete løsninger og emner, der rækker ind i eksisterende aftalte politiske bindinger, fx *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark*, *Fødevare- og veterinæraftale 2024-2027* og *Aftale om Dyrevelfærd 2024-2027*.

Effektberegninger følger gængse regneprincipper for indregning af miljø- og klimaeffekter, erhvervsøkonomiske og statsfinansielle konsekvenser mv.

Fireparten behandler ikke generelle spørgsmål om hele landbrugets arealanvendelse, kvælstof, CO₂e-afgift og implementering af den grønne trepartsaftale. Omfordeling af landbrugsstøtten og/eller landbrugets skatte- og afgiftsforhold kan indgå i direkte tilknytning til firepartens arbejde om fremtidens griseproduktion.

Organisering og tidsplan

Fireparten består af regeringen, Landbrug & Fødevarer, Dyrenes Beskyttelse Danmarks Naturfredsforening, Dansk Erhverv, Dansk Industri og Fødevareforbundet NNF. Der kan efter behov inddrages øvrige aktører eller vidensparter i særskilte arbejdsgrupper og følgegrupper. Regeringen repræsenteres fast af ministeren for natur og dyrevelfærd, ministeren for erhverv og konkurrencekraft, miljøministeren og udenrigsministeren.

Der udpeges en ekstern formand for fireparten. Formanden skal lede møderne, sikre fremdrift og mediere drøftelserne mellem parterne.

Fireparten sekretariatsbetjenes tværministerielt af Ministeriet for Natur og Dyrevelfærd (formand), Erhvervsministeriet, Miljøministeriet, Udenrigsministeriet, Justitsministeriet og Finansministeriet.

Arbejdet tilrettelægges i to faser. I første fase gennemføres fra oktober 2026 til februar 2027 en forudgående vidensindsamling, der rådgives af et ekspertpanel, som betjenes af det tværministerielle sekretariat. Sekretariatet udarbejder i denne periode en rapport i form af et diskussionsoplæg og et fælles fagligt grundlag, der beskriver udfordringerne, de mulige virkemidler og deres effekter, herunder erhvervsøkonomiske, beskæftigelsesmæssige og dyrevelfærdsmæssige konsekvenser. Ekspertpanelet skal i fase 1 kvalitetssikre det faglige grundlag, rådgive om metode og forudsætninger for effektberegninger og bidrage til udformningen af diskussionsoplægget.

Diskussionsoplægget vil være afgrænset af mandatet fra regeringsgrundlaget, herunder fx at initiativerne ikke må udgøre ekspropriation samt at eventuel statslig finansiering navnlig skal ske ved omprioritering inden for landbrugets støtteordninger. Diskussionsoplægget udgør afsættet for firepartens drøftelser.

Ekspertpanelets rolle er at kvalitetssikre det faglige grundlag, rådgive om metode og forudsætninger for effektberegninger og bidrage til udformningen af diskussionsoplægget. Ekspertpanelet skal således komme med forslag til implementering, løsning og konsekvensvurderinger af sporene i firepartens arbejde *jf. boks 1*. Ekspertpanelet arbejder ud fra kommissorium for fireparten for fremtidens griseproduktion. Ekspertpanelet kan indhente bidrag fra myndigheder, universiteter, øvrige fagkyndige samt relevante interessenter og kan efter behov præsentere sit arbejde for fireparten, når firepartens arbejde formelt igangsættes i fase to.

I anden fase indkaldes til første drøftelse i fireparten i januar 2027. Fireparten skal konkludere senest seks måneder herefter, dvs. senest i juni 2027.

Regeringen har en ambition om at følge hurtigt op på firepartens konklusioner, herunder ved fremsættelse af nødvendig lovgivning. Arbejdet i fireparten tilrettelægges med dette formål for øje. Parallelt med firepartens arbejde igangsætter regeringen derfor det lovforberedende arbejde.

Såfremt det ikke lykkes parterne at nå til enighed inden for den fastsatte tidsramme, er regeringen parat til politisk at tage de nødvendige initiativer til, at omlægningen gennemføres.